

La repressió contra la família Lladó i Ros d'Argentona

MARGARIDA COLOMER / HISTORIADORA

Introducció

No és la primera vegada que es parla de la repressió en aquesta revista, però la present història és un cas molt especial, perquè va afectar tota una família i va tenir lloc a la nostra població, una vegada acabada la Guerra Civil. Per entendre-la millor em serviré d'una breu introducció que permeti fer memòria del que va representar la repressió durant la guerra i en la postguerra.

Amb la fallida del cop d'estat del juliol de 1936, es van desfer-

manera barroera, anaven d'una població a una altra i així es va anar fent una xarxa més o menys coordinada entre ells per cremar les esglésies i matar persones de dretes conegudes dins cada població. Aquestes accions eren dirigides per membres extremistes de la FAI i de la CNT. A la zona conquerida per les tropes franquistes, fora del territori català, també hi va haver molta violència i aquesta va anar dirigida contra la població obrera i l'afiliada a les organitzacions republicanes. Per tant, el cop d'estat militar va fer desfermar les accions més violentes contra aquells que es consideraven els enemics. Enmig de tanta violència, va esclatar la Guerra Civil.

A la rereguarda catalana, per part del Govern de Catalunya i dels ajuntaments, és denunciada la pràctica de l'assassinat indiscriminat i es mira de frenar immediatament. Des de la Generalitat de Catalunya i des de molts ajuntaments es posen els mitjans per impedir els viatges amb el "cotxe fantasma", es fa tot el possible per amagar gent que pot estar en perill d'atacs violents. Des de diversos partits polítics i sindicats hi ha manifestacions i accions en contra dels "Incontrolats". Tant la CNT, en veu de Joan Peiró, com el POUM, el PSUC, ACR i ERC, tothom es manifesta contra aquesta mena d'actes vandàlics.

A partir de l'ocupació franquista, però, als territoris catalans es tornarà a viure una altra forta repressió que durarà els quaranta anys de la Dictadura de Franco. Aquesta repressió va ser organitzada, controlada i dirigida des de la pròpia dictadura franquista.

El llegat més rellevant de la Guerra Civil fou la divisió de la societat en dos "bàndols": el dels vencedors i el dels vençuts. La terrible repressió dels anys quaranta va aprofundir encara més aquesta divisió. Aquell que inconscientment, o perquè no tenia altra opció, havia col·laborat amb la Generalitat republicana o bé amb el Front d'Esquerreres, va ser durament perseguit, torturat, afusellat o desterrat.

Des de gener de 1939 fins ben entrat el 1944, els Consells de Guerra Militars aplicaren amb tota duresa les condemnes a presó o a mort. Foren afusellats al Camp de la Bóta tota una sèrie de persones innocents. Condemnades per haver estat al costat de la República, amb l'excusa d'haver intervingut en algun afer que atenyia a algun membre d'alguna família en particular. La victòria franquista quan ocupà Catalunya, portà a la pràctica el que ja feia anteriorment en els altres territoris ocupats.

Els nous governants no pensaren mai en la reconciliació. A partir de 1939 es va practicar la venjança sense contemplacions. El dia 1 d'abril no es va convertir en el "Dia de la Pau", durant la dictadura franquista aquesta diada va representar sempre el "Dia de la Victòria", i així s'anava recordant cada any la divisió dels país entre vencedors i vençuts. En paraules de la historiadora Conxita Mir «la pau va resultar un perllongament inacabable de la guerra. No es va fomentar ni la reconciliació ni el perdó.»

Argentona fou ocupada a partir de la tarda del dia 27 de

El cas de Lladó i Ros és un episodi que abraça

quatre persones d'una mateixa família.

Són represaliats el pare, Julià Lladó i Abril, i els

seus tres fills: Jaume, Josep i Joan Lladó i Ros.

Per aquesta raó el tractarem d'una manera

particular, ja que considerem que és

un cas molt especial

mar una sèrie de manifestacions violentes, contra les persones de dretes i l'església com a símbol de poder. El fet fou general a Catalunya. En realitat, aquestes accions violentes eren practicades de forma espontània com a combat per eliminar els enemics, des d'una òptica local, sense cap control ni cap consigna determinada donada des del poder establert. Per això es diu que són fets dels "Incontrolats". Aquests "Incontrolats", de

gener de 1939. Ho fou per les tropes franquistes i italianes, que organitzaren de manera immediata la Comissió Gestora que havia d'administrar la població i el comandament militar que, des de Mataró, nomenà els jutges militars que s'havien d'encarregar de perseguir els vençuts.

Tal com hem dit, una de les tasques més importants en aquell temps fou la repressió. Era una ordre dirigida des del màxim poder militar i polític. Tenia per objectiu organitzar a partir dels poders locals, les delacions amb la col·laboració de la gent de dretes i especialment de les víctimes de la repressió anterior. El discurs era molt contundent a l'hora d'animar els veïns a ser confidents i col·laboradors amb les autoritats. Era un discurs basat en la necessitat de netejar la societat dels anomenats "*rojos-separatistas*", per tenir la pau que el poble mereixia. Tota persona propera a la República i als partits que havien configurat la Generalitat de Catalunya era tractada d'enemiga, a menys que es guanyés el favor dels vencedors.

Els Tribunals dels Consells de Guerra Militars a Mataró van començar a funcionar el mateix mes de febrer de 1939. En els primers mesos de la immediata postguerra, els consells de guerra eren massius i se'n celebraven diversos en un sol dia. La Falange es va organitzar de manera immediata amb elements de tota la confiança del règim. Aquests consells de guerra tenien l'obligada col·laboració de la Guàrdia Civil, La Falange i la Comissió Gestora, que elaboraven informes dels qui eren acusats d'algun fet delictiu, tot i que els més freqüents foren els de *rebelión militar*, *adhesión o auxilio a la rebelión*, tipificats en els articles 237, 287 i 240 del codi de justícia militar. Les garanties d'un judici just eren molt poc probables.

El cas de la repressió a Argen-

tona ja ha estat tractat en d'altres ocasions però, com en altres poblacions, no és un estudi que es pugui considerar acabat. Falta fer la recerca de la gent d'Argentona que ha estat a la presó, a camps de concentració o bé que ha rebut algun tipus de repressió cultural i social.

El cas de la família Lladó i Ros

El cas dels Lladó i Ros és un episodi que abraça quatre persones d'una mateixa família. Són represaliats el pare, Julià Lladó i Abril, i els seus tres fills: Jaume, Josep i Joan Lladó i Ros. Per aquesta raó el tractarem d'una manera particular, ja que considerem que és un cas molt especial. Sabem que foren detinguts de manera individual i no el mateix dia. Per entendre aquest fet repressiu, pensem que és necessari fer una mica d'història, sobretot del cap de família, tot lligant els factors socials i polítics que embolcallaven la societat d'aquell temps.

Uns dies després d'haver entrat les tropes franquistes a la població d'Argentona, la guàrdia civil va trucar a la porta de casa de Julià Lladó i Abril. Aquell mateix dia va ingressar a la presó de Mataró, però al cap de poques setmanes el van tornar a casa, el jutge havia dictaminat: *No ha lugar*, i no va haver de passar per cap Consell Militar. La informació que va enviar l'alcalde franquista Joaquim Vergés va ser decisiva, al marge del document hi consta la paraula *Adverado*, que significa que certifiquen la veracitat del contingut, aquesta condició va acompanyada amb el suport de la signatura de dos testimonis. Aquests dos testimonis foren Francesc Fortí i Ros i Ramon Moré i Codina, que en aquells dies eren regidors de la Gestora. Què havia fet aquesta persona per mereixer tal consideració?

Julià Lladó i Abril era una persona molt ben considerada,

Julià Lladó i Abril (1939).
Arxiu familiar

mestre d'obres amb una bona situació econòmica, gràcies al seu esforç i a un cop de sort quan li tocà la loteria. Amb la visita de la sort va muntar una fàbrica de mitges i mitjons al carrer de sant Genís perquè els seus dos fills, Josep i Joan, tiessin endavant aquest negoci. Durant la Dictadura de Primo de Rivera els alcaldes eren escollits pel Governador Civil, la referència per decidir qui ho podia ser era la riquesa familiar i la consideració social, per aquests motius, Julià Lladó va ser nomenat alcalde el març de 1924. En aquest Ajuntament hi constaven com a tinent d'alcalde: Jaume Clavell i Vergés, Esteve Ros i Mas, Francesc Burniol i Perich i com a regidors hi havia: Pau Estrada i Lladó, Miquel Plandolit i Rigola, Jaume Carbonell i Rabassa, Joan Pallarolas i Torner, Joan Coll i Estrada i Vicenç Viura i Diví.

El nou nomenament fou molt ben acollit per una part de la població, especialment per aquella gent que lluitava en contra del poder caciquista que de tant temps governava a Argentona. La política que es va fer durant aquest curt període tenia diversos objectius, un dels més importants era la transparència en les finances municipals, un altre intentar unir la població i no deixar en mans dels caciquistes l'organització de la Festa Major. Les festes les organitzava l'Ajuntament i eren pensades per a tot poble, o sigui un sol envelat i uns actes dirigits a

tota la població i no pas per a un sol sector de privilegiats com s'havia fet fins en aquells moments. Julià Lladó feia molt bon equip i tenia gent de molta confiança com Jaume Clavell, Francesc Burniol i Miquel Plandolit. La seva gestió va ser molt ben valorada i fins i tot va tenir un acte d'homenatge en reconeixement dels importants serveis realitzats i la recta administració dels cabals públics.

En la sessió del 12 de maig de 1926, Julià Lladó va presentar la dimissió a causa de la seva delicada salut i per voluntat expressa del Governador Civil. En aquest punt tenim un dubte, no sabem exactament si va ser per manca de salut o per voluntat expressa del Governador, la qüestió és que en el diari de Mataró hi ha publicat un article que en fa referència i ens diu que el van fer fora perquè els interessava posar els del partit únic, però els familiars pensen que fa ser per la salut. Amb tot, l'alcalde accidental fou Jaume Clavell. El 30 de juny del mateix any, per ordre del Governador Civil fou destituït tot el Govern Municipal i en el seu lloc hi hagué un nou equip de govern encapçalat per l'alcalde Domènec Moré, essent tots els seus membres afiliats a *Unión Patriótica*, partit únic d'estil feixista europeu que regia en aquells moments la nostra societat.

Argentona era una població on, des de feia molt temps, hi havia dos grups socials molt enfrontats: els que estaven a expenses dels favors dels cacics i els que lluitaven a favor de la llibertat i en contra dels caciquistes. Popularment tenien un nom que els identificava, als primers els anomenaven "els descamisats" i eren encapçalats per Eduard Fortí, anomenat el "Groc", defensaven els grans propietaris i la gent de dretes, naturalment eren monàrquics o bé de la Lliga Regionalista i de l'Institut de Sant Isidre. Els

segons s'anomenaven "els galotus" encapçalats pels germans Abril de can Santhilari i més tard per Josep Calvet i Mora, aquests lluitaven contra el caciquisme i volien unes llibertats democràtiques, la majoria eren republicans. Cada un dels dos grups tenia la seva pròpia entitat i el seu local. Els "descamisats" la seva seu era "can Baixeres" i els "galotus" la "Unió Argentonina". Durant els anys trenta fou una de les èpoques que aquests dos grups varen lliurar diversos enfrontaments, que es poden observar a la premsa com al "*Diario de Mataró*" i en els acords municipals.

Una vegada acabada la Dictadura de Primo de Rivera, tornem a trobar Julià Lladó i Abril com a regidor a l'Ajuntament, que, juntament amb Jaume Clavell, Francesc Burniol, Miquel Plandolit i altres formaven el grup de l'oposició.

Segons el "Diari de Mataró", en una secció que, anomenada "Coses d'Argentona", s'hi escriuen molt sovint articles que parlen de la gent i dels fets més rellevants de la vila, a càrrec generalment de la mateixa persona que signa amb el pseudònim "El Boleya" i que, segons informacions de coneixedors de les històries d'aquell temps, era Joan Catà. Aquest ciutadà era un acèrrim defensor dels valors democràtics i ataca de manera decidida els caciquistes, en concret els anomena els "grocs" i amb nom i cognom culpa Lluís Llusà que era alcalde i Eduard Fortí que també ho havia estat. Crítica de manera contundent i amb xifres concretes, que no portaven una comptabilitat gens transparent i que afavorien el "*Fomento Argentonés*", també conegut per "can Baixeres", que era proper al grup caciquista. Parla que en els grups d'oposició hi havia «el senyor Lladó i el senyor Plandolit», que eren els únics que defensaven que la Festa Major havia de ser organitzada pel

poble i per a tot el poble, entre altres qüestions que ara no vénen el cas. L'enfrontament però, no fou només al govern municipal i a la premsa, l'enfrontament arribà al carrer i hi hagué sang, ja que l'octubre de 1930 en un article es diu que Joan Catà va rebre unes ferides amb arma blanca. Per tant, els articles que escrivia "En Boleya", en una població tan petita, tothom sabia que l'autor era Joan Catà. Uns articles que anaven minant la moral dels caciquistes. En un d'ells i amb motiu de l'atac violent l'autor acaba dient: «El poc afortunat autor de la punyalada traïdora li hem de fer present que ja han passat els temps en què portar el botonet de la Unión Patriótica assegurava la impunitat. El caciquisme no és prou poderós per desviar el càstig que correspongui a una malifeta.»

Amb tot, veiem que eren temps de grans batalles pel poder, uns per conservar els favors que els concedia el caciquisme i els altres per arribar a una societat catalana i democràtica. La família Lladó era d'aquests últims. El pare, Julià Lladó, no va intervenir en política durant la Segona República però sí els seus fills, i ho van fer en nom d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Després de tot el que he descrit es pot entendre que el 1939, a Julià Lladó i Abril el portessin a la presó. Ell sempre havia estat al costat dels republicans, fins i tot abans de la República, s'havia rodejat de gent que l'estimava i el considerava una persona d'ordre i religiosa, ja que tota la família era catòlica i practicant. Quan va estar a la presó de Mataró, va començar el procés de demanar informes del detingut a la guàrdia civil, la Falange i a la Gestora. Un dels informes més important el va fer el que era alcalde en aquells moments: Joaquim Vergés. En aquest informe deia que, durant la República, Julià Lladó i Abril

no havia estat afiliat a cap grup polític i que durant la Dictadura de Primo de Rivera va ser alcalde i que quan va caure la Dictadura va ser regidor en concepte de major contribuent. Que durant la República els seus tres fills des del primer moment adoptaren actituds d'esquerra. Tot i així, ell no es va pronunciar públicament per a cap partit en concret, però les seves reflexions eren estimades pels grups d'esquerra de la població. Acaba l'informe dient que com que era mestre d'obres va ser designat per acabar de derruir el Centre de dretes "Fomento Argentonés", també conegut per a "can Baixeres", centre que havia patit atacs dels "Incontrolats" i estava mig en runes. L'informe de J. Vergés, com alcalde d'Argentona, va salvar el cap de família però no els seus tres fills.

Julia Lladó i Abril va morir a finals de novembre de 1939. Després d'haver sofert, en el més profund de les seves entranyes, l'afusellament del seu fill Josep i tenir els altres dos a la presó. Aquest drama, ben segur, que el va empènyer a la mort. Segons les normes que regien en aquells moments, l'enterrament l'havia de presidir l'home més gran de la família i donades les circumstàncies, fou el seu nét d'onze anys, Julia Lladó i Gràcia. El sermó que va fer mossèn Anton Costa, sentit i dolorós, que anava dirigit a l'esposa, fills i a tots aquells que estimaven el difunt, fustigà les accions dels franquistes i sembla que el mossèn rebé una reprensió per part del Bisbat de Barcelona.

Jaume Lladó i Ros també era mestre d'obres juntament amb el seu pare. En la proclamació de la República el 14 d'abril, ell era president del comitè local d'Esquerra Republicana de Catalunya. Arran de les eleccions va ser regidor i, després, tinent d'alcalde de l'Ajuntament. A partir del març de 1934 va ser alcalde de la població fins al 12 de novembre

de 1936, quan va ser rellevat per Joan Vilanova.

En aquest espai de temps tenen lloc els fets d'octubre de 1934, i a partir del Govern de la República, integrat per la coalició dretana CEDA i el Partit Republicà Radical d'Alejandro Lerroux, seran reprimits i tancats a la presó el President de la Generalitat Lluís Companys i tot el seu govern, i també seran represaliats els governs municipals integrats per partits d'esquerra, els membres dels quals seran destituïts dels seus càrrecs. Per tant, dins aquest context, ell també serà destituït fins a les eleccions de febrer de 1936, quan tornarà a guanyar el Front d'Esquerres, i tornarà a presidir l'Ajuntament.

Jaume Lladó, durant els primers mesos de la Guerra Civil va passar molt de patiment arran de les accions dels "Incontrolats" i del poder del Comitè que no s'avenia amb les decisions de l'Ajuntament que ell presidia. Eren uns moments difícils, de confusió i encaraments personals molt greus. En Jaume Lladó va tenir diversos enfrontaments amb alguns personatges extremistes del Comitè. Fou amenaçat de mort per oposar-se a la incautació indiscriminada dels patrimonis privats i la crema del temple parroquial. Aquests fets foren els que el varen empènyer a dimitir del seu càrrec. El 1937 per requeriment de Josep Tarradellas, aleshores conseller de la Generalitat, fou destinat a Vic, com a comissari per a la salvaguarda del patrimoni artístic de la comarca d'Osona, residint a Sant Julià de Vilatorrada.

Una vegada les tropes franquistes van envair el país, ell pensava marxar a l'exili amb la seva família, però li van robar el cotxe familiar, la nit anterior a l'entrada de l'exèrcit franquista, impedit aquesta decisió. Al cap de poc fou empresonat i acusat d'*auxilio i adhesión a la rebelión*. Li feren Consell de Guerra i fou

condemnat a mort, però gràcies a nombrosos avals, la pena de mort li fou commutada per trenta anys de presó. Entre els avals destacarem els de Anton Costa i Fontdevila, capellà i amic, el del secretari-interventor de l'ajuntament d'Argentona fins al juliol de 1936, Santiago Garcia i Rico; Joaquim Fauria i Pidevall, alcalde de Sant Julià de Vilatorrada; Maria Masferrer, vídua de Josep Font, vigilant nocturn, assassinat el novembre de 1934 i un aval signat per quinze persones reconegudes socialment com importants, tots ells propietaris i estiuiejants d'Argentona. Gràcies a les incansables gestions de la seva dona, Remei Gràcia, en demanar ajuda a qui podia tenir influència en aquella societat de postguerra i a la vegada podia acreditar la innocència del seu marit, va poder ser redimit de la mort. L'any 1943 obtingué la llibertat provisional, però fou desterrat a Barcelona. Durant la seva estada a la presó van haver de vendre propietats de Julia Lladó i Abril, que havia heretat de la seva vídua Mercè Ros, per mantenir la família. Va anar a treballar amb el seu germà a la fàbrica de gènere de punt que aquest havia muntat a Barcelona; el seu germà portava la direcció tècnica i ell la comptabilitat.

Josep Lladó Ros (1935).
Arxiu familiar

Josep Lladó i Ros dirigia com a tècnic la fàbrica de gènere de punt, ja que tenia l'ofici que va aprendre a Manufactures Gasol de Mataró. També era militant d'ERC i intervingué activament en la vida social i política de l'ajuntament republicà. Fou regidor de finances en el consistori presidit per l'alcalde Joan Vilanova. En el 1937 la seva signatura i la de l'alcalde avalava la impressió del paper moneda emès l'any 1937 pel Consell Municipal. Era una operació totalment legal i practicada a tots els ajuntaments.

El març de 1939, fou detingut i ingressà a la presó de Mataró. El Jutge Instructor fou Rafael del Riego Orozco, tinent H. del Consell Militar. Actuà com a secretari José Martínez Camina, soldat d'infanteria. S'inicià el procediment el mateix mes de març amb els informes de la Comissió Gestora, la Falange i la Guàrdia Civil. Va ser acusat de Rebelion Militar.

En la seva primera declaració diu que en les eleccions de 1936 va ser interventor d'una taula electoral com a militant d'ERC. El juliol de 1936 es va afiliar a la UGT perquè era obligatori afiliar-se a un sindicat i perquè era propietari d'una indústria i creia que havia de complir amb la legislació republicana d'aquell temps. Va ser regidor d'Hisenda de l'Ajuntament d'Argentona durant un any i els primers dies de juliol de 1936, va fer d'escrivent perquè la gent del Comitè el van forçar a fer-ho.

Els testimonis l'acusen de ser d'ERC, de pertànyer a la UGT i d'haver signat els bitllets i moneda republicana. Qüestions que com hem pogut comprovar ell no negà. Però també hi va haver un testimoni que declarà, de manera molt ambigua, la suposició d'haver estat informat d'un possible assassinat i no haver fet res per evitar-lo. Curiosament era una

familiar directe de Lluís Llusà, cap del Sometent i membre de la Junta Rectora de l'Ajuntament durant el 1934-1936, després dels fets d'octubre i militant de la Lliga. Quan de nou serà interrogat negarà aquesta acusació.

Per part de l'Ajuntament i de la Falange, fou acusat d'haver format part del Comitè i haver practicat requises a cases particulars. Ell negà i manifestà que mai no havia estat membre del Comitè, però sí que altres membres l'havien obligat a escriure a màquina les actes d'intervenció de les propietats privades, no podia negar-s'hi perquè era perillós. En la seva declaració insisteix que va poder evitar alguns abusos. Quan fou regidor d'Hisenda també va facilitar la disminució de les quotes que pagaven la gent de dretes.

Aquesta acusació també la fan com a testimonis l'Eduard Fortí, el "Groc" i Francesc Fortí i Ros, els dos l'acusen d'haver estat en la incautació del seu magatzem i d'haver-se apropiat de diners. Ell tornà a negar rotundament aquestes acusacions i es reafirmà en la seva declaració anterior: que només va fer d'escrivent perquè li havien demanat, i no s'hi podia negar. Tenim constància que en les actes d'ocupació dels locals i cases particulars hi signen els membres del Comitè que les van practicar i en cap cas hem pogut comprovar la signatura de Josep Lladó.

El Consell Militar va fallar la sentència de pena de mort, en aquest cas no hi va haver commutació. El 5 de juliol de 1939 Francisco Franco signà l'*Enterado* i el 30 de juliol, l'auditor de guerra signa l'immediat afusellament. El dia 1 d'agost a dos quarts de tres de la matinada fou entregat al piquet i afusellat al Camp de la Bóta, a les quatre fou inhumat a la fossa comuna de la Pedrera del cementiri de Monjuïc. L'endemà

la seva família rebé un certificat de defunció en què s'informava de la seva mort. La causa estava tipificada com "*hemorragia interna*".

Joan Lladó i Ros era mecànic i juntament amb el seu germà portava la fàbrica de gènere de punt. També va estar afiliat a ERC i fou una persona que des del primer moments es va sentir atreta per la causa republicana i pel Front d'Esquerres, però no va tenir cap càrrec polític.

Fou detingut el dia cinc de juny de 1939, acusat d'*auxilio a la rebelión*. El Consell Militar va dictar sentència i li va tocar una pena de trenta anys de presó. Va passar quatre anys a la Model de Barcelona i va sortir en llibertat provisional però tampoc va poder tornar a Argentona, ja que fou desterrat a València. Una vegada passat el temps reglamentari del desterrament, i gràcies a amics, va poder recuperar les màquines de la fàbrica d'Argentona i en va muntar una altra a Barcelona. Quan el seu germà Jaume va sortir de la presó es va reunir amb ell i els dos portaren la fàbrica. Sempre havien desitjat tornar al seu poble on van néixer però les circumstàncies polítiques ho van impedir.

Conclusions

El resultat dels consells militars fou dues penes de mort i dues penes de presó. Les penes de mort anaven dirigides a Jaume Lladó i Ros i al seu germà Josep Lladó i Ros. La pena de mort per a Jaume Lladó i Ros va poder ser commutada per la de trenta anys de presó, gràcies a molts avals, però la pena de mort a Josep Lladó i Ros no fou commutada i va morir afusellat al Camp de la Bóta. El pare, Julià Lladó i Abril, aviat fou lliurat de la presó de Mataró, no va haver d'anar a la presó de Barcelona ni li van fer cap judici.

El cas és rellevant perquè

abraça tota una família, però també perquè ens fa reflexionar sobre el comportament d'alguns elements dels vencedors d'Argentona, sobre l'enfrontament que ja venia de moltes dècades entre les dretes i les esquerres en aquesta població. Un enfrontament que va més enllà de la Guerra Civil i que ens fa pensar que pugui estar relacionat amb venjances per motius de rancúnies acumulades, com la lluita des de feia molts anys per aconseguir la portada de les aigües de Dosrius, inaugurada finalment pel president Macià, el 6 d'agost de 1932, que va suposar una pèrdua de guanys per part del qui tenia la propietat de les aigües d'Argentona, o bé rivalitats entre caciquistes i no caciquistes, vanitats ofeses que van anar configurant un rerefons clau que, en un moment oportú de la repressió, feia que la venjança pogués semblar justícia.

Per aquesta raó, hem indagat amb els antecedents dels acusats per tenir un marc explicatiu, no pas amb ànim de buscar culpables, però sí de saber quines podien ser les raons d'aquestes detencions i de repressió màxima en la família Lladó i Ros.

En el document de la *"Causa General de la Revolució Marxista en Barcelona y su provincia"* -informació que tots els ajuntaments havien de fer per ordre governamental, durant els anys quaranta-, consta la denúncia que explica que la família Lladó va ser la culpable de l'enderrocament de "can Baixeres". Aquesta acusació fou feta pels propietaris de l'immoble que es va enrunar. Efectivament la constructora de la família Lladó va enderrocar l'immoble el 1938, però ho va fer per ordre de l'ajuntament, perquè en el 1936 "can Baixeres" havia patit, per part dels "Incontrolats", una destrucció molt greu i fou quan l'ajuntament al cap d'un temps va ordenar acabar d'enderrocar-lo

i netejar el terreny de la resta de la propietat. Aquest establiment a banda de ser dels seus propietaris també era el centre i la seu de les dretes argentonines. Estava situat on avui hi ha la Plaça de Vendre.

En una societat de postguerra, en què es predicava la venjança i no pas la reconciliació, era d'esperar que persones que havien patit la mort violenta d'un familiar estimat o bé havien vist assetjades les seves propietats per la gent del Comitè, aprofitessin aquests moments propicis per desencadenar revenges personals, les quals tingueren unes conseqüències nefastes, tant per la gent implicada directament per la justícia com per la violència dels mateixos fets. En la meua opinió penso que si s'hagués propiciat la reconcilia-

ció i no la venjança, probablement les reaccions haguessin estat unes altres. La vida ens ensenya que és més gratificant el perdó que la venjança. Però aquesta reflexió no era la dels vencedors i molt menys dels qui manaven.

Tal com hem dit al començament, la repressió a la postguerra era dirigida als vençuts i es propiciava des del mateix poder militar. Tots el Consells de Guerra eren formats per militars. Les penes de mort eren signades pel *Generalísimo Francisco Franco*. L'Ajuntament, la Falange i la Guàrdia Civil eren les que tenien la funció de perseguir, instigar i investigar la població. La delació era un principi propiciat des del mateix poder i així va afavorir les revenges, els odís i, sobretot, una

Germans, Joan, Jaume i Josep Lladó Ros (1920). Arxiu familiar

divisió clara i dura entre vencedors i vençuts.

Durant quaranta anys, els franquistes van considerar que els culpables de la guerra havien estat els republicans i encara que semblí estrany, van ser moltes persones que ho van acabar creient. Des d'una perspectiva històrica, vull recordar que la guerra i la repressió van venir a causa del cop d'estat militar. Si no hagués existit la confrontació fratricida, amb forma de cop d'estat militar, aquesta violència i aquests morts dels uns i dels altres, tampoc haurien existit mai.

Els militars que van fer el cop d'estat i posteriorment començaren la guerra civil, ho van fer en contra de les reformes republicanes, les quals perseguïen una societat més igualitària i justa. Els militars sollevats i una part de les dretes no estaven d'acord amb la reforma agrària, la reforma eclesiàstica, la reforma de l'exèrcit i molt especialment amb l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Per tant, aquesta guerra va significar una guerra de classes, una guerra religiosa i una guerra en contra les llibertats nacionals de Catalunya i Euskadi. Per aquesta raó, una vegada es van transformar en vencedors van perseguir de manera decidida totes les persones que tenien aquest projecte. Una d'elles la família Lladó i Ros

d'Argentona.

Cal recordar altres persones que, com la família Lladó també foren empresonades durant els anys quaranta pels mateixos motius a Argentona. Els que he pogut trobar són els següents: Joan Vilanova i Molet, Andreu Rabassa i Fornell, Gil Gallemí i Badia, Ramon Coll i Prat, Ramon Lacorte i Benedictino, Isidre Cabot i Abril, Josep Crezet i Soler, Jaume Soler i Peguera, Antoni Frisol i Calvet, Àngel Rabasa i Fornells, Joan Abril i Bellatriu, Jaume Abril i Fontseca i Manel Cabrespina. Els que van patir la pena de mort ja foren relacionats en l'article d'aquesta mateixa revista sobre la repressió en el franquisme, però en tornaré a fer memòria: Josep Fernández i Giol, Joaquim Villarroya i Bayo, Joan Casolà i Ferrer, Ramon Flordeis i Conte, Miquel Ortega i Blazquez i el ja citat Josep Lladó i Ros. Segons el llibre de Josep M. Solé i Joan Villarroya, fou l'únic industrial afusellat en el Maresme, durant el període 1939-1945.

Per acabar vull remarcar que la reconciliació entre uns i altres no ha arribat mai, ni tan sols després de la mort del general Franco. Encara en l'actualitat hi ha algun partit polític que no ha volgut condemnar mai la Guerra Civil, ni retre homenatge a les víctimes de la repressió franquista.

Aquesta actitud s'arrossega, sense cap dubte, pel fet que els vencedors convertiren la victòria en dogma legitimador i raó de ser absoluta per haver desencadenat la guerra. La condemna total del franquisme és una exigència ètica i política d'una democràcia madura. També ho és l'anul·lació de totes les sentències que violaren els drets humans com les de la família Lladó i Ros.

Fonts utilitzades

Actes plenaris del 1931 al 1939. AMA

Actes del Comitè 1936. AMA.

"Diari de Mataró" any 1930.

ACM

Causa General. AHN. Madrid.

Centres penitenciaris. ANC.

Expedients en el Tribunal Mil·liar Territorial 3r. de Barcelona.

Arxiu particular de la família Lladó

Entrevista a Julià Lladó i Gràcia.

Josep M. Solé i Sabater i Joan Villarroya i Font, *La repressió a la guerra i a la postguerra a la comarca del Maresme. (1936-1939)*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1983.

Margarida Colomer, *Guerra Civil i Revolució a Argentona 1936-1939*. Argentona: L'Aixernador Edicions. 1990.

